

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม Development of integrated Local Wisdom Learning Center for Pomelo Grower of Nakhon Pathom Province

นภาพรณีย ยอดสิน¹ และเทพยพงษ์ เศษคิมบง²

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

²อาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹jeabplaynet@hotmail.com และ ²m.you.i@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม และ 2) ศึกษาผลการใช้ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรที่ปลูกส้มโอ และปราชญ์ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรชาวสวนส้มโอที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐมที่สร้างขึ้น มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ บุคลากร กลุ่มเป้าหมาย การจัดพื้นที่ ขอบเขตเนื้อหา ที่นำเสนอ สื่อการเรียนรู้ 2) ด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การติดตามการเรียนรู้ การประเมินผล และ 3) ด้านผลลัพธ์ คือ ความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้

2. ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยอย่างมากที่สุดต่อรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61

คำสำคัญ: ศูนย์การเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกษตรกรชาวสวนส้มโอ

Abstract

The purpose of this research were to : 1) develop integrated local wisdom learning center for pomelo grower of Nakhon Pathom province, 2) study the opinion of pomelo grower about integrated local wisdom learning center for pomelo grower of Nakhon Pathom province. Research sample was 20 pomelo grower of Nakhon Pathom province derived by sample random sampling. The research instrument was questionnaire. Data were analyzed with mean and standard deviation.

The findings of this research were as follows:

1. *There are 3 elements of integrated local wisdom learning center for pomelo grower of Nakhon Pathom province: 1) input consist of objective, administration management, personal, target group, area, content, and learning media, 2) process consist of learning management program, learning activity, follow up learning, and evaluation, and 3) output is the opinion of pomelo grower about integrated local wisdom learning center.*

2. *The opinion of pomelo grower had overall opinions at the highest level towards the learning center.*

Keywords: learning center, local wisdom, pomelo grower

1. บทนำ

การปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นตามปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้ โดยมีทั้งปัจจัยเกื้อหนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้เพราะแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นศูนย์รวมหรือศูนย์กลางของความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เป็นเสมือนห้องปฏิบัติการของการเรียนรู้ มีประโยชน์ทั้งในแง่การกระจายโอกาสทางการศึกษา การให้การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้นจึงมีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการสร้างกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ว่าเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อขยายประสบการณ์ของนักเรียน และเชื่อมโยงสู่การใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนอาจเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนตามกระบวนการเรียนการสอนหรือเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจ โดยผู้สอนสามารถนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนและครูมีความรู้เกี่ยวกับชุมชน และสามารถนำความรู้จากโรงเรียนมาใช้กับชุมชน ในชีวิตจริง และนำความรู้จากชุมชนกลับมาศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นทั้งยังทำให้บทเรียนน่าสนใจอีกด้วย เพราะเด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างจริงจัง (ลัดดา ศุขปริดี, 2523) ทั้งนี้การจัดศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียนสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในชุมชนของสถานศึกษามาเสนอไว้ได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถสนับสนุนการจัดการเรียนรู้บูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชนได้

การจัดศูนย์การเรียนรู้แบบบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักว่าการเรียนรู้ทุกสิ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในชีวิต ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังทำให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติ โดยอาจนำความรู้ ปัญหา และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนมาเป็นสาระในการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้นการบูรณาการภูมิปัญญาในท้องถิ่นในศูนย์การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่ช่วยตอบสนองธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างดี

ในเขตพื้นที่อำเภอนครชัยศรีและอำเภอสสามพราน เป็นเขตพื้นที่ของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 2 ซึ่งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ คือ การปลูกส้มโอ เป็นผลไม้เศรษฐกิจที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนครปฐม เนื่องจากมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดดเด่นในเรื่องของรสชาติและพันธุ์ โดยเฉพาะส้มโอนครชัยศรี ทั้งนี้บริเวณที่ปลูกส้มโอนครชัยศรีเป็นที่ราบลุ่มของกลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี ในมณฑลนครชัยศรีซึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การปลูกส้มโอ ส้มโอนั้นมีจุดกำเนิดที่ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสสามพราน ในปีใดไม่แน่ชัด แต่ในปี พ.ศ. 2485 เกิดน้ำท่วมใหญ่ หลังจากนั้นน้ำท่วมลดลง ได้มีการนำ

กิ่งพันธุ์ ส้มเขียวหวานมาปลูก และในกิ่งพันธุ์ส้มเขียวหวาน ดังกล่าว มีส้มโทองตติติดมาด้วย 1 กิ่ง แล้วค่อยๆ ปลูกขยายมาถึง อำเภอสองพี่น้อง อำเภอนครชัยศรี ตามลำดับ ปัจจุบันมีการส่งขายออกทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นการพัฒนาที่ถูกต้องควรมาจากผู้ที่อยู่ในท้องถิ่น โดยเน้นการนำภูมิปัญญาของท้องถิ่นและองค์ความรู้เดิมมาใช้เป็นฐานรากในพัฒนาและการปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ถูกต้องและยั่งยืนเพราะความรู้เหล่านี้ได้มาจากท้องถิ่นโดยแท้จริงซึ่งผ่านการพิสูจน์แล้วว่าเหมาะสมกับสภาพธรรมชาติและสังคม และสามารถนำไปใช้ในการถ่ายทอดเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

ดังนั้นการสืบสานและคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาเกี่ยวกับเรื่อง ส้มโอ คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม เพื่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้เรื่อง ส้มโอจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อเป็นการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของชาวสวนส้มโอในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐมเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการปลูกส้มโอได้ตรงตามความต้องการต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 2.1 เพื่อสร้างศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม
- 2.3 เพื่อศึกษาผลการใช้ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้ เป็นแหล่งความรู้ซึ่งบริการความรู้ เป็นสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้ข่าวสารแก่กลุ่มเป้าหมายของศูนย์การเรียนรู้ โดยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่จัดขึ้นให้สมบูรณ์ในตัวเอง ผู้เรียนมีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการส่งเสริมจากกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน (สมชัย วรานุรักษ์, 2545) โดยศูนย์การเรียนรู้จำแนกได้ 4 ประเภท ดังที่ บุญแก้ว ควหาเวช (2542) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ศูนย์การเรียนรู้แบบเอกเทศ เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่แยกเป็นอิสระจากห้องเรียน มีลักษณะเป็นห้องเอกเทศ ประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมอยู่ในห้อง
2. ศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียน เป็นการดัดแปลงห้องเรียนในธรรมดาโดยจัดเป็นศูนย์วิชาต่างๆ ตามผนังห้องเรียน มีสื่อการสอนหรือกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ
3. การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงห้องเรียนธรรมดาให้เป็นศูนย์กิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติร่วมกันภายในศูนย์ และสามารถประเมินผลงานของตนเองได้ตามประสบการณ์และเนื้อหาที่ผู้สอนกำหนดไว้ให้ โดยบูรณาการให้สื่อประสมกระบวนการกลุ่ม
4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้บุคคลทุกวัยเข้าศึกษาหาความรู้ได้ ผู้เรียนตามโปรแกรมการสอนที่จัดในรูปของชุดการสอนรายบุคคลโดยมีผู้สอนเป็นที่ปรึกษาและผู้ประสานงาน การเรียนในศูนย์การเรียนรู้ประเภทนี้จะไม่กำหนดระยะเวลาและระดับชั้นของผู้เรียน

นอกจากนี้ เพ็ญณี แนนรอต และคณะ (2546) ได้จำแนก ศูนย์การเรียนรู้ในแนวการจัดการศึกษานอกโรงเรียนไว้ 2 ลักษณะ คือ ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ไม่ได้จัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ แต่เป็นสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้ได้ความรู้และทักษะด้านวิชาการหรือวิชาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนได้ขีดเกล้าจิตใจ หรือเน้นการให้อำนาจเพื่อผู้เรียนจะสามารถคิดวิเคราะห์ซึ่งนำไปสู่การมีเสรีภาพทางความคิด ส่วนมากจัดโดยไม่หวังผลกำไร และมักมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดและปรัชญาสำคัญๆ เช่น โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก สันตโคก โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก บ้านเรียน (โฮมสคูล) ส่วนศูนย์การเรียนรู้อีกประเภทหนึ่ง คือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาจากระบบและตามอัธยาศัย ที่ส่งเสริมด้านการปฏิบัติกิจกรรมควบคู่ไปกับการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ มีลักษณะสำคัญคือ ส่วนใหญ่เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เกิดตามธรรมชาติ หมายถึง เป็นความต้องการการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนโดยแท้จริง ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการที่ผู้เรียนเป็นกลุ่มที่กำลังเผชิญปัญหาบางอย่าง หรือสถานการณ์แวดล้อมเป็นบริบทที่ผู้เรียนประสบโดยตรง โครงสร้างของศูนย์การเรียนรู้จึงไม่ตายตัวอาจจัดการเรียนการสอนกันโดยองค์กรชุมชน หรือมีผู้นำตามธรรมชาติเป็นแกน กลุ่มลักษณะนี้จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีพลังในตนเอง คือสามารถส่งผลต่อการพัฒนาบุคคลและสังคมอย่างเห็นได้ชัด เช่น เสถียรธรรมสถาน โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระธาตุทวิภูมัญชัย มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน จังหวัดเชียงใหม่ สถาบันอบรมผู้นำของมูลนิธิจำลอง ศรีเมือง หอดูดาว ศูนย์ฝึกอาชีพทำหัวโขนชุมชนวัดเทพากร เป็นต้น

องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ของศูนย์วิทยากรสำหรับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน มี 3 องค์ประกอบ คือ โครงสร้างองค์กร การจัดพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้ และรูปแบบการให้บริการในศูนย์การเรียนรู้ (ดวงสุดา แสงสุดา, 2542) นอกจากนี้ อรรถพรณ พรสีมา (2542) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ ควรประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ บุคลากร การจัดพื้นที่ งบประมาณ สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ทั้งทางด้านกายภาพและสังคมภาพ การจัดการเกี่ยวกับสื่อและอุปกรณ์ การประสานในศูนย์การเรียนรู้ และการติดตามและประเมินการดำเนินงาน

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถของคนในท้องถิ่น ที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถแบ่งได้ 5 ประเภท คือ

1. ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา เป็นความสามารถและศักยภาพในเชิงการแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้และสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไป เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมชาติ ของเผ่าพันธุ์หรือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน

2. ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นวิธีการปฏิบัติของชาวบ้าน ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ แนวทางแก้ปัญหาแต่ละเรื่อง แต่ละประสบการณ์ แต่ละสภาพแวดล้อม ซึ่งจะมีเงื่อนไขปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไป นำมาใช้แก้ไขปัญหโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่โดยชาวบ้านคิดเอง เป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนเสริมสร้างการผลิต หรือเป็นความรู้ของชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างโชกโชน เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม เป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้มีพลังและสำคัญยิ่ง ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอดสร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงาน เป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุ มีผลในตัวเอง

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคน ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดว่าวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง จัดว่าเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวผู้รู้เอง จึงควรมีการสืบค้น รวบรวม ศึกษา ถ่ายทอด พัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

4. ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะของคนไทยที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการการเลือกสรร เรียนรู้ปรุงแต่งและถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม เป็นแกนหลักหรือกระบวนการที่คนในการมองชีวิตเป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อ

การปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ มีบูรณาการสูง มีความเชื่อมโยงไปสู่
นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรที่ปลูกส้มโอ และปราชญ์ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรที่ปลูกส้มโอ และปราชญ์ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยเป็นเกษตรกรหรือปราชญ์ชาวบ้านที่กำลังปลูกส้มโอหรือเคยปลูกส้มโอหรือมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการปลูกส้มโอ ในเขตพื้นที่อำเภอนครชัยศรีและอำเภอสามพราน

4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ คือ ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม
2) ตัวแปรที่ตาม คือ ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1) ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม
2) แบบสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม

4.4 สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.4.1 ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาความต้องการในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ แล้วจึงสร้างประเด็นสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความต้องการในการสร้างศูนย์การเรียนรู้ โดยเชิญนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างศูนย์การเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ จำนวน 12 ท่าน มาสนทนากลุ่มร่วมกันแล้วจึงนำผลการสนทนากลุ่มไปสร้างต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ฯ ในขั้นตอนต่อไป

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างต้นแบบของศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งต้นแบบของการสร้างศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่ได้ในขั้นตอนนี้ คือ องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของศูนย์ การบริหารจัดการการเรียนรู้ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ใช้ประโยชน์ การจัดพื้นที่ภายในศูนย์ เนื้อหาที่นำเสนอ สื่อการเรียนรู้ 2) ด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การติดตามการเรียนรู้ การประเมินผล และ 3) ด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย ความรู้ และความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ฯ

จากนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ฯ ต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพของต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ฯ ด้วยการจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างศูนย์การเรียนรู้ฯ ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกร นักวิชาการ ซึ่งผลการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนา พบว่า 1) ในด้านเนื้อหาที่นำเสนอ ควรตรวจสอบ

ความถูกต้องของเนื้อหาทั้งความครบถ้วน ครอบคลุม และความเป็นปัจจุบันของเนื้อหาทุกหัวข้อ 2) ในด้านการจัดพื้นที่การนำเสนอ ควรจัดลำดับการนำเสนอตามหัวข้อของกระบวนการปลูกสัมโอตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินการจนถึงการแปรรูปผลผลิต 3) ในด้านการบริหารจัดการ ควรจัดให้ศูนย์การเรียนรู้เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทายาทเกษตรกรรวมถึงลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่และใกล้เคียงสามารถเข้ามาเรียนรู้ภายในศูนย์การเรียนรู้ได้ และมีผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาและให้ความรู้แก่ผู้รับบริการ 4) ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้โดยบูรณาการในรายวิชาที่เหมาะสม โดยให้ผู้สอนพิจารณาจากสาระการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ และจัดกิจกรรมให้เยาวชนที่อยู่ในโรงเรียนและพื้นที่ใกล้เคียงสามารถใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ร่วมกันได้ จากนั้นผู้วิจัยจึงปรับปรุงต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อทดลองใช้ต่อไป

การศึกษามูลการใช้ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐมนั้น ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ในเขตอำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพรานเพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม โดยติดต่อประสานงานหน่วยงานที่ได้รับการคัดเลือก และลงพื้นที่เพื่อสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่นำไปใช้ในการสร้างศูนย์การเรียนรู้ จัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานกับคณะทำงานศูนย์การเรียนรู้ แล้วจึงดำเนินการสร้างศูนย์การเรียนรู้ตามระบบที่พัฒนาขึ้น โดยได้ทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ โดยสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม

4.4.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยอย่างมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2545)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างมากที่สุดต่อรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างมากต่อรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลางต่อรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยต่อรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยต่อรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

สำหรับในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม จากนั้นจึงสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมการประเมิน รวมทั้งสิ้นจำนวน 19 ข้อ แบ่งออกเป็นด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้าน

สภาพแวดล้อมและสถานที่ และด้านการบริหารจัดการ แล้วจึงนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้และความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) โดยผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 จึงปรับปรุงข้อคำถามในด้านภาษาให้มีความเหมาะสมและมีความถูกต้อง และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4.5 วิธีการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการดำเนินการทดลอง มีการจัดเวทีทำความเข้าใจในเรื่องงานวิจัยร่วมกับชุมชน สถานศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อกำหนดแนวทางในการใช้ศูนย์การเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา เกษตรกร และชุมชน และประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องที่ดำเนินการทดลองใช้ศูนย์การเรียนรู้ คือ โรงเรียนวัดดอนหวาย อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีการดำเนินการแนะนำการใช้ศูนย์การเรียนรู้ ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง สอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ และสอบถามข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ ให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการสร้างศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ บุคลากร กลุ่มเป้าหมาย การจัดพื้นที่ ขอบเขตเนื้อหาที่นำเสนอ สื่อการเรียนรู้ 2) การดำเนินงาน ประกอบด้วย การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การติดตามการเรียนรู้ การประเมินผล 3) ผลลัพธ์ ประกอบด้วย ความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า คือ ทรัพยากรต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ บุคลากร กลุ่มเป้าหมาย การจัดพื้นที่ ขอบเขตเนื้อหาที่นำเสนอ สื่อการเรียนรู้

1.1 วัตถุประสงค์ คือ เป้าหมายของศูนย์เรียนรู้ที่กำหนดไว้เพื่อให้ผู้เข้ารับบริการเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกส้มโอและสร้างเจตคติที่ดีในการสืบทอดการปลูกส้มโอให้แก่ทายาทและลูกหลานเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม

1.2 การบริหารจัดการ คือ รูปแบบของการจัดกระบวนการของศูนย์เรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีการวางแผน การจัดกิจกรรม การควบคุม และการติดตามการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

1.3 บุคลากร คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่ศูนย์เรียนรู้จัดตั้งอยู่ ตัวแทนทายาทเกษตรกร ตัวแทนเกษตรกร และผู้เชี่ยวชาญด้านศูนย์การเรียนรู้ ที่ทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

1.4 กลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ ทายาทของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม

1.5 การจัดพื้นที่ คือ การจัดสรรพื้นที่สำหรับนำเสนอเนื้อหาภายในศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยการจัดวางป้าย สื่อการเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ การออกแบบพื้นที่ใช้สอยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายในที่เหมาะสม

1.6 ขอบเขตเนื้อหาที่นำเสนอ คือ ข้อมูลหรือเนื้อหาที่นำเสนอในส่วนต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งได้มาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากเกษตรกรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับปลูกส้มโอ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมทุกเรื่องที่สำคัญของการปลูกส้มโอของจังหวัดนครปฐม

1.7 สื่อการเรียนรู้ คือ วัสดุ อุปกรณ์ กิจกรรมต่างๆ ที่จัดไว้ในศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เข้ารับบริการสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยถ่ายทอดเนื้อหา ข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ ที่เป็นตัวกลางในกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้รับบริการสามารถเข้าใจเนื้อหาที่ถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง

2. การดำเนินงาน คือ กระบวนการในการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ คือ การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การติดตามการเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีลักษณะตามขั้นตอนของการเรียนรู้ที่เหมาะสมโดยเป็นการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ภายใต้ปัจจัยนำเข้าที่กำหนดไว้

2.1 การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ คือ การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสรุป และการประเมินผลเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้มีคุณภาพ ทั้งนี้รวมถึงการจัดเตรียมผู้เชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อมภายในศูนย์การเรียนรู้ให้พร้อมใช้งาน

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การจัดกระบวนการที่ให้ผู้ชมเกิดการเรียนรู้จากการค้นหาความรู้ด้วยตนเองจากศูนย์การเรียนรู้ตามความสนใจ โดยมีการเตรียมสาระ เนื้อหา สื่อการเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียน

2.3 การติดตามการเรียนรู้ คือ การติดตามหลังจากผู้เข้าชมศูนย์การเรียนรู้ร่วมกิจกรรมแล้วโดยสามารถดำเนินการสอบถามความคิดเห็นเพื่อให้ผู้เรียนรู้สะท้อนความคิดเห็น ความรู้สึกหลังจากเยี่ยมชม

2.4 การประเมินผล คือ การทดสอบหรือการประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เข้ารับบริการของศูนย์การเรียนรู้ได้รับการพัฒนาทั้งในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย

3. ผลลัพธ์ เป็นผลที่ต้องการให้ผู้ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ ความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.1 ความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ คือ การศึกษาความคิดเห็นของผู้รับบริการที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้รับไปปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

4. ข้อมูลป้อนกลับ หมายถึง การควบคุมการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยนำข้อดีและข้อจำกัดที่ได้รับจากทุกองค์ประกอบไปปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ให้มีคุณภาพต่อไป

5.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอจังหวัดนครปฐม

ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอจังหวัดนครปฐมของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อไปนี้

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
เนื้อหาข้อมูล	4.65	0.63	เห็นด้วยอย่างมากที่สุด
การออกแบบจัดการเรียนรู้	4.63	0.62	เห็นด้วยอย่างมากที่สุด
สภาพแวดล้อมและสถานที่	4.59	0.62	เห็นด้วยอย่างมากที่สุด
การบริหารจัดการ	4.66	0.57	เห็นด้วยอย่างมากที่สุด
รวม	4.63	0.61	เห็นด้วยอย่างมากที่สุด

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมเห็นด้วยอย่างมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 โดยด้านการบริหารจัดการ อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 ด้านการออกแบบจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 และด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 อยู่ในลำดับสุดท้าย

6. สรุปผลการวิจัย

1) ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ บุคลากร กลุ่มเป้าหมาย การจัดพื้นที่ ขอบเขตเนื้อหาที่นำเสนอ สื่อการเรียนรู้ 2) ด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การติดตามการเรียนรู้ การประเมินผล และ 3) ด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย ความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้

2) ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมเห็นด้วยอย่างมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เนื้อหามีความครอบคลุมทุกด้านของเรื่องส้มโอนครปฐม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานที่ตกแต่งมีความสะอาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 การเปิด ปิดช่วงเวลามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68

7. อภิปรายผลการวิจัย

ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ บุคลากร กลุ่มเป้าหมาย การจัดพื้นที่ ขอบเขตเนื้อหาที่นำเสนอ สื่อการเรียนรู้ 2) ด้านการดำเนินงาน ประกอบด้วย การจัดโปรแกรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การติดตามการเรียนรู้ การประเมินผล และ 3) ด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย ความคิดเห็นที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พจนีย์ สวัสดิ์รัตน์ (2550) ที่กล่าวว่า ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืนนั้นควรมีองค์ประกอบทั้งด้านการจัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เติบโตการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เป็นการเสริมฐานคิดให้มีความมั่นคง และยังประโยชน์ต่อการศึกษาด้วย จะทำให้ชีวิตมีความหมายในการศึกษาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิวิมล สุขศรีงาม (2559) ที่กล่าวว่า การจัดการศูนย์การเรียนรู้เป็นการนำทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์มาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

ผลของการใช้ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม พบว่า เกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม ที่ใช้ศูนย์การเรียนรู้มีความความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาพรวมคือ เห็นด้วยอย่างมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้จัดตั้งเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและจัดการศึกษาให้กับชุมชนเองดังนั้นการดำเนินงานที่สำเร็จในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้จึงทำให้เกิดความภาคภูมิใจและความเข้มแข็งในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลกฤต เกษตรเวทิน (2559) ได้ศึกษาการจัดทำพิพิธภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นในฐานะศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชน ชุมชนตำบลท่าหน้าอ้อย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนท่าหน้าอ้อย มีศักยภาพในการดำเนินการด้านการจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนในฐานะของการเป็นศูนย์เรียนรู้ทางสังคม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเกิดจากเงื่อนไขสำคัญคือ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ อารยธรรมชาติ การบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักการและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พบว่า การใช้ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม ของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราโมทย์ น้อยวัน (2555) ซึ่งศึกษาแนว

ทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของอำเภอสามโคก จังหวัด ปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ชุมชนและโรงเรียนควรร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อใช้ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐมอย่างต่อเนื่อง

2) ชุมชนและโรงเรียนควรร่วมกันพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐมอย่างเป็นระบบ

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการใช้ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จังหวัดนครปฐม ในการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน

2) ควรศึกษาควรรศึกษารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับพื้นที่จังหวัดนครปฐมโดยศึกษาความต้องการของพื้นที่ในประเด็นอื่น ๆ

9. เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น . (2552). **มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน**. [Online], Available http://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/stan17/17.htm [2557, ธันวาคม 13]

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2547). **การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : ครูสภาลาดพร้าว.

ดวงสุดา แสงสุดา. (2542). **การพัฒนาารูปแบบศูนย์วิทยบริการของศูนย์บริการทางการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเกื้อ ควรหาเวช.(2542). **นวัตกรรมการศึกษา**. ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พจนีย์ สวัสดิ์รัตน์. (2550). **การพัฒนาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. สถาบันการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องสิรินธร จังหวัดนครราชสีมา. กำแพงเพชร: ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกำแพงเพชร.

เพ็ญณี แนนรท และคณะ. (2546). **รายงานศูนย์การเรียนรู้: การศึกษาที่จัดโดยประชาชน**. กรุงเทพมหานคร. 2331 (28 เมษายน 2546): 12.

ศศิวิมล สุขศรีงาม. (2559). **การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ ห้องเรียนธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ สวนเกษตรลาดฟ้าสำนักงานเขตหลักสี่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สมชัย วรานุรักษ์. (2545). **การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพรรณ พรสีมา. (2542). **ศูนย์วิทยบริการ**. กรุงเทพฯ : บริษัทโปรดักทีฟบุ๊ก จำกัด.